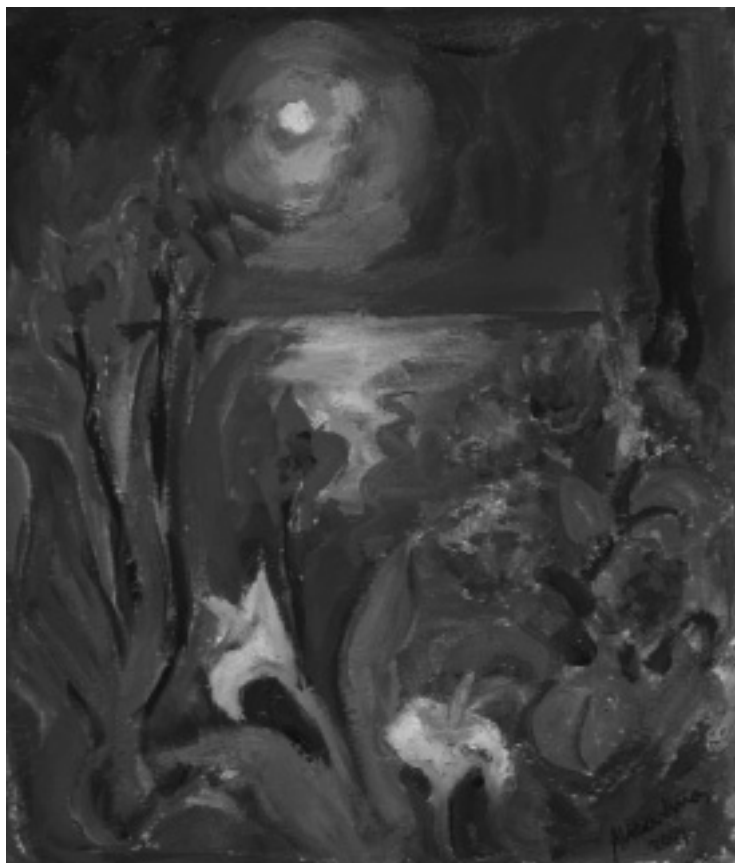

la moral, instal·lar-se en una certa «vulgaritat», no aspirar a cap principi, rebutjar la dignitat, escopir damunt la bellesa, eradicar la justícia del nostre sistema de valors. Però per escriure, qui ho diria, somiem organdins i velluts brillants ignorant que anem amb parracs. Per a Montserrat Vayreda, en canvi, no hi ha conflicte entre el dins i l'enfora; si existeix el dolor, i ella no el desconeixia, no ha estat mai invitat a la seva poesia, si no és havent-ne transformat ja la sang i el plor en ensenyança viva. Si la poesia de Montserrat Vayreda, aquesta seva manera matinal de dir-se, se'ns fa estranya, és perquè nosaltres som tèrbols, perquè parla d'un món del qual només hem heretat les resquícies: com era la llum solar entre les fulles d'una roureda, quin nom tenen les plantes del bosc, a quina hora cantava el gall a les cases de pagès, a quin sòlid sistema ètic hem d'encomanar les hores fosques del desànim i el tedi, de quina manera hem d'invocar la companyia fraterna dels morts sense sentir de nou la punyalada atroç del dia que se'ns van fer definitivament absents...

ALÍCIA VIÑAS

La seva veu encomana una salut que ja no recordàvem, convalscent sempre d'algun desassossec mòrbid. Per això hi tornem, encara, perquè entre els seus paisatges intactes, en aquest univers remot de rimes juganeres i fluides, ens és donat el tònic d'un inesperat guariment.

Passió per la llengua i pel país

Anna M. Velaz i Sicart

Endinsar-me en l'obra de Montserrat Vayreda va significar descobrir l'univers poètic i vital de l'escriptora, de la dona que, al llarg de tota una existència intensament viscuda i literàriament fecunda, va trenar –fins al darrer moment– una amistat íntima amb les paraules, un diàleg intens i estimulador, fet alhora de joc amable i de lluita constant.

Trobar la paraula justa era l'objectiu; desvelar-ne la vida, el moviment; mesurar-ne les sonoritats, les connotacions. És cert que les paraules –com les rimes– li naixien amb facilitat, de forma espontània, però les sospesava, les valorava, abans de deixar-les capbussar-se en les aigües encara incertes del vers, un vers cenyit pel ritme i per la música que elles hi havien d'atorgar; perquè Montserrat sabia que les paraules eren portadores d'un sentit com també ho eren d'un cos fet de sons i harmonies; i un casament just, una fusió intensa entre el cos i l'esperit era el que la poeta cercava amb delit. Del joc i de la lluita en sorgien el vers i el poema. Estimava les paraules com la seva terra, amb afany il·limitat, intensament.

Manifestava sovint el seu desig de fer una poesia entenedora, a l'abast de tothom, però fugint de la banalitat, del lloc comú, del camí massa fressat, tant com del recargolament i de la poesia críptica. «Somio obrir camins entenedors», diu un dels versos de l'acròstic en què la poeta es defineix. Amb aquest anhel de comunicar-se, d'arribar a la gent, va construir-se, dins la naturalitat que la caracteritzava, una veu personal, un estil propi.

La seva passió pel país s'inicià –en podem estar segurs– amb el contacte amb la seva terra, «agraïda a l'arada i a l'arrel», la terra de les olors, els colors i les textures, i trepitjant els boscos de la infantesa propers al Noguer i a L'Antiga, la

OLGA TORRAS

masia de la Garrotxa, observats amb la curiositat del botànic i el cor de poeta.

A la maduresa ressegüí pas a pas tots els camins, tots els pobles de l'Empordà, atenta a la seva fesomia, perenne o canviant, a la història, la llegenda o el mite, al quefer d'homes i dones... i els plasmà en els seus versos, però també en una prosa poètica eficaç i dinàmica, no prou valorada, al meu entendre.

Montserrat pouava l'optimisme que la caracteritzava en el bàlsam que li oferia la naturalesa, motiu d'innombrables poemes que ens evoquen el pas del temps, la benignitat o la cruïsa de la quotidianitat. I patia pels paisatges malmesos, pels boscos calcinats, perquè la natura era per a ella «l'única que pot salvar-nos de morir ofegats damunt l'asfalt».

Montserrat Vayreda va ser fidel al seu esperit i a la seva veu poètica. Si bé ens ha deixat físicament i la tristesa «entela cada gest, cada somriure», ens ha llegat el seu

mestratge i la seva obra, prova inqüestionable de la seva passió per les paraules, pel país, per les persones.

La poesia naturalista

Rosa Vilanova

El llibre de Montserrat Vayreda que hi ha a la llibreria de casa és el que la impremta Aubert d'Olot va editar per al Banc Industrial dels Pirineus el maig de 1978, titulat *Amb el sol a la mà (Poemes per infants)*, amb il·lustracions de Lluís Vayreda i Trullol.

L'obra s'inscriu dintre la tradició poètica pròpia de totes les literatures de descriure i fixar el paisatge, una tradició que arrenca del segle XIX. Els naturalistes fixen en els seus quaderns l'impacte que els produeix la contemplació de la natura. No oblidem, per exemple, el llibre *La joia de viure la natura. El diari d'Edith Holden*, naturalista anglesa que descriu amb dibuixos i paraules la flora i la fauna del camp anglès, sempre amb l'acompanyament dels versos dels grans poetes anglesos. En la poesia de Montserrat Vayreda també hi ha aquesta voluntat naturalista que segueix el llegat de Verdaguer i Maragall.

Entenc que Montserrat Vayreda volgués i tingués present l'estol de nebots-nets i mainada amb qui, de ben segur, degué sentir-se estretament vinculada a l'hora d'editar el seu llibre, però no crec que el recull de poemes sigui «per a infants». Al pròleg, M. Àngels Anglada diu que el propòsit de l'autora és «oferir als infants una introducció a la poesia i un contacte amb el paisatge».

El poemari de què parlo és un llibre preciós d'una observadora atenta i subtil, com degué ser la poetessa. Avui dia, és un llibre per aprendre'n tots; un llibre on tots els que estimen i coneixen la fauna i la flora catalanes hi trobarien tota una saviesa lírica de què manquen els llibres científics —tot i que la meua experiència com a lectora em fa dir que si en algun manual científic es troba la petjada del lirisme és en els llibres de flora i fauna—; i també un llibre on els ensenyants trobarien un bon complement per treballar el medi natural amb els seus alumnes a través de la poesia.

El volum és un recull de poemes en quatre parts: «Bestiari», «Ales obertes», «Els arbres i les flors» i «Siluetes d'infant». Tot un univers d'éssers vius molt proper al nostre entorn.